

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Ochrona wód i gospodarka wodna

Warszawa 2013

Skutecznie i efektywnie wspieramy działania na rzecz środowiska.

NFOŚiGW – lider systemu finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej nastawiony na EFEKT.

Poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku.

Misja, wizja i cel generalny NFOŚiGW sformułowane w „Strategii działania NFOŚiGW na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r.”

Małe zasoby i duże wahania rocznego odpływu powodują występowanie zagrożenia powodziowego oraz pojawienie się okresów suszy hydrologicznej jako wyniku głębokiego niedoboru wody gruntowej oraz przyspieszenia odpływu wód powierzchniowych ze zlewni. Ograniczone zasoby wysokiej jakości wody w Polsce stają się jedną z ważniejszych barier rozwoju gospodarczego we wszystkich sektorach gospodarki narodowej, a zjawisko deficytu wody występuje na wielu obszarach kraju.

Ochrona i poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych stała się jednym z najważniejszych zadań Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej od chwili jego powstania. Celem finansowania tej dziedziny przez Narodowy Fundusz było wybudowanie jak największej liczby oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacyjnych oraz uzyskanie, w możliwie krótkim czasie, jak największego efektu ekologicznego, wyrażającego się poprawą jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz zwiększeniem zasobów wody.

Niedoinwestowanie gospodarki wodno-ściekowej w II połowie XX wieku skutkowało brakiem oczyszczalni z pełnym cyklem technologicznym w większości polskich aglomeracji, a także postępującą eutrofizacją zbiorników wodnych i Bałtyku, a uzdatniana woda pitna nie odpowiadała normom europejskim.

Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków oraz systemów kanalizacyjnych w aglomeracjach i najbardziej uciążliwych dla środowiska zakładach przemysłowych wiąże się z likwidacją miejsc zrzutu ogromnego ładunku zanieczyszczeń do wód powierzchniowych. Polska zobowiązała się przed wielu laty do takich działań, ratyfikując międzynarodowe umowy związane z ochroną wód Morza Bałtyckiego. Ścieki komunalne i przemysłowe odprowadzane do Bałtyku zachwiały równowagę ekologiczną środowiska morskiego. Dopływ znacznej ilości związków biogenych tj. azotu i fosforu, pochodzących ze ścieków komunalnych i działalności rolniczej oraz hodowli zwierzęcej, stanowi poważne zagrożenie dla życia biologicznego w środowisku morskim.

Podstawowym celem pomocy finansowej Narodowego Funduszu w ochronie wód (ale także w gospodarce wodnej) było uzyskanie optymalnego efektu ekologicznego, wyrażającego się poprawą jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz zwiększeniem zasobów wody.

W dziedzinie ochrony wód oraz w gospodarce wodnej Narodowy Fundusz udziela dofinansowania na przedsięwzięcia chroniące wody przed zanieczyszczeniem, poprawiające jakość wód, zwiększające zasoby dyspozycyjne wody oraz zwiększające skuteczność ochrony przeciwpowodziowej.

Ochrona wód

Celem działania jest poprawa stanu wód powierzchniowych i podziemnych poprzez realizację przedsięwzięć mających na celu wypełnienie wymogów dyrektywy Rady 91/271/EWG.

W ochronie wód podstawowe efekty ekologiczne określa się na podstawie:

- wydajności oczyszczalni ścieków wyrażonej równoważną liczbą mieszkańców (RLM), czyli wielkością określającą ładunek biologicznie rozkładalnych zanieczyszczeń organicznych, który oczyszczalnia może dziennie przyjąć i zredukować do poziomu określonego w przepisach prawnych,
- długości kanalizacji wyrażonej w km.

Beneficjentami mogą być m.in.:

- jednostki samorządu terytorialnego (jst) i ich związki,
- podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jst.

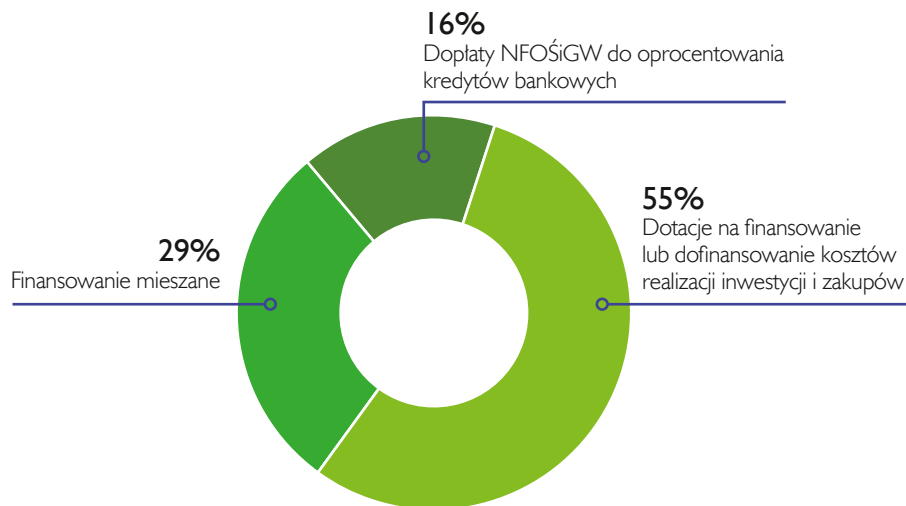
Formy dofinansowania:

- dotacje (w tym także dopłaty do ceny wykupu obligacji),
- pożyczki,
- dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych.

Umowy zawarte w 2012 r. w dziedzinie ochrony wód wg form finansowania:

Wyszczególnienie	Liczba umów	Kwota umów (tys. zł)	Wartość kosztorysowa przedsięwzięć (tys. zł)	Udział środków Narodowego Funduszu (%)
Dotacje na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych	37	111 127	758 657	14,8
Finansowanie mieszane	58	56 691	66 039	85,8
Pożyczki	29	28 203	66 039	42,7
Dotacje na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych	29	28 488	134 024	43,1
Dopłaty NFOŚiGW do oprocentowania kredytów bankowych – dotacje na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych	1	30 923		23,1
Razem	96	198 741	958 721	20,7

Łączna kwota dofinansowania w formie dotacji i pożyczek, na realizację umów zawartych w 2012 roku wyniosła 198 741 tys. zł.

Gospodarka wodna

Celem tego działania jest m.in.: zwiększenie ilości zasobów dyspozycyjnych niezbędnych dla ludności i gospodarki kraju, zwiększenie stopnia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, przeciwdziałanie skutkom suszy, zwiększenie naturalnej retencji dolin rzecznych, ale z zachowaniem dobrego stanu ekologicznego.

Beneficjentami mogą być:

- państwowe jednostki budżetowe.

Formy dofinansowania:

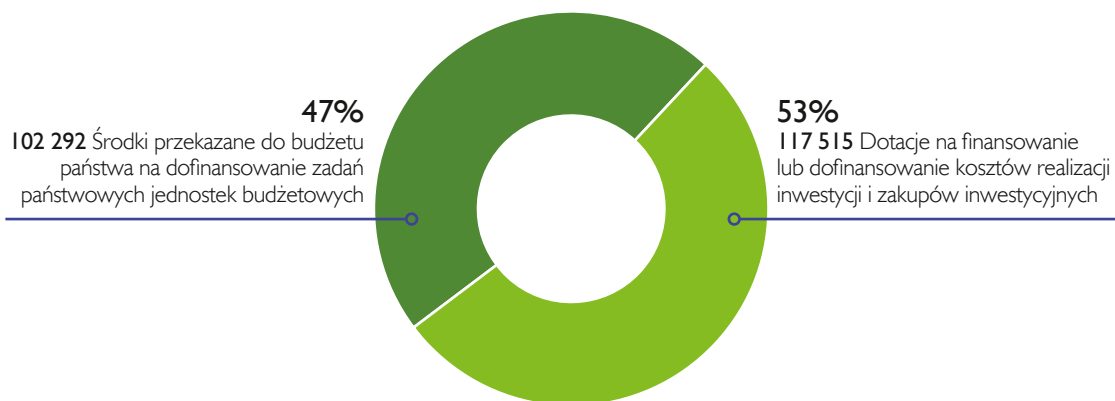
- dotacje,
- środki przekazane do budżetu państwa.

W ramach tej dziedziny wydatkowano w 2012 r. w formie dotacji na finansowanie budowy zbiornika Świnna Poręba oraz na Fundusz Żeglugowy 117 515 tys. zł, natomiast w formie przekazania środków na dofinansowanie zadań państwowych jednostek budżetowych 102 292 tys. zł.

Na poszczególne formy finansowania przedsięwzięć w gospodarce wodnej przypada odpowiednio:

Wyszczególnienie	Liczba umów	Kwota wypłat w 2012 r.	Wartość kosztorysowa przedsięwzięć (tys. zł)	Udział środków Narodowego Funduszu (%)
Dotacje na finansowanie budowy zbiornika Świnna Poręba i Fundusz Żeglugowy	2	117 515	117 515	100,0
Środki przekazane do budżetu państwa na dofinansowanie zadań państwowych jednostek budżetowych	67	102 292	374 324	99,8
Razem	69	219 807	491 839	

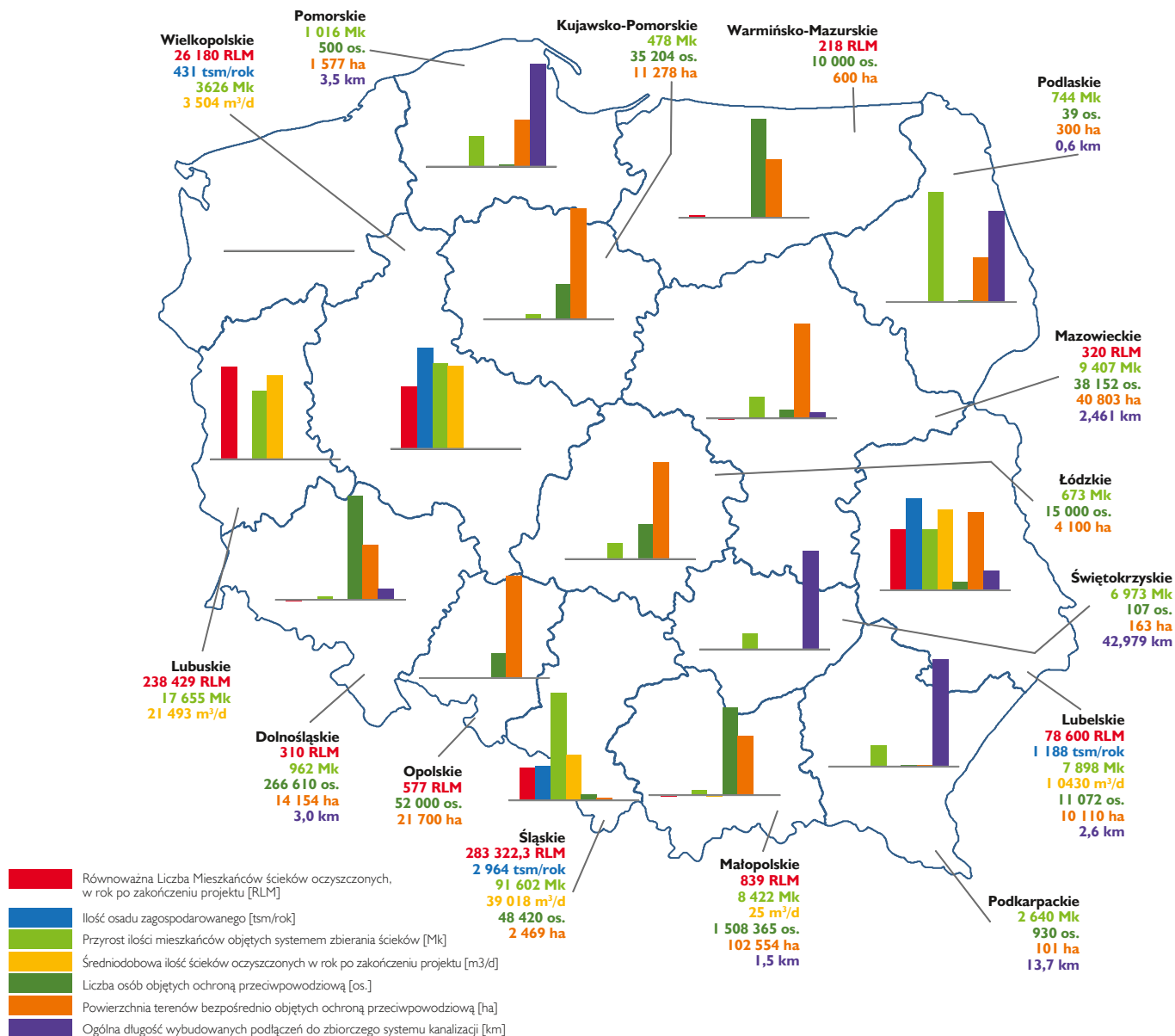
Udział poszczególnych form dofinansowania w ogólnej kwocie umów (w tys. zł) w dziedzinie gospodarki wodnej.

Efekty ekologiczne i rzeczowe z umów zawartych i zakończonych w 2012 r. w dziedzinach ochrony wód i gospodarki wodnej

Poz.	Efekt ekologiczny/rzeczowy	Jednostka miary	Wielkość efektu	
			z umów zawartych	z umów zakończonych
1.	Ogólna długość wybudowanych podłączeń do zbiorczego systemu kanalizacji	km	69,8	381
2.	Przyrost liczby mieszkańców objętych systemem zbierania ścieków	Mk	119 777	73 531
3.	Ilość osadu zagospodarowanego	tsm/rok	1 700	6 070
4.	Równoważna Liczba Mieszkańców ścieków oczyszczonych, w rok po zakończeniu projektu	RLM	238 608	341 810
5.	Liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków komunalnych	szt.	876	–
6.	Średniodobowa przepustowość oczyszczalni ścieków	m ³ /d	30 029	64 341
7.	Liczba osób objętych ochroną przeciwpowodziową	l. osób	1 653 999	4 000
8.	Powierzchnia terenów bezpośrednio objętych ochroną przeciwpowodziową	ha	167 094	2 150

Efekty ekologiczne i rzeczowe z umów zawartych w Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w 2012 r. w zakresie ochrony wód i gospodarki wodnej.

Źródło: Sprawozdanie z działalności NFOŚiGW w 2012 r., Warszawa, kwiecień 2013

Plany i cele do realizacji według Strategii działania na lata 2013-2016

Ochrona wód

Jakość wód, przede wszystkim tych przeznaczonych do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, ma istotny wpływ zarówno na zdrowie społeczeństwa, jak i na prawidłowe funkcjonowanie ekosystemów. Pomimo odnotowanej w ostatnich latach znacznej poprawy stanu wód, która jest efektem ograniczenia produkcji w wielu branżach przemysłu, unowocześnienia technologii i budowy oczyszczalni ścieków komunalnych i przemysłowych, stan czystości wód powierzchniowych jest wciąż niewystarczający.

Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód oraz racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi wymaga podjęcia i wdrożenia szeregu działań w przemyśle, rolnictwie, gospodarce komunalnej, zagospodarowaniu przestrzennym, w zakresie kształtowania stosunków wodnych i ochrony środowiska wodnego oraz działań organizacyjno-prawnych i edukacyjnych. W ramach tego obszaru w szczególności powinny zostać uwzględnione kierunki związane z odtwarzaniem i utrzymaniem dobrego stanu wód i ekosystemów zależnych od wody oraz przeciwdziałaniem eutrofizacji wód. Działania związane z ochroną wód należy prowadzić równoległe w odniesieniu do wód powierzchniowych i podziemnych, kompleksowo w ramach zlewni. Dla poprawy jakości wód istotna jest rozbudowa infrastruktury oczyszczania ścieków. Kontynuacja realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) oraz Programu wyposażenia aglomeracji poniżej 2000 RLM w oczyszczalnie ścieków i systemy kanalizacji sanitarnej, umożliwią realizację zobowiązań akcesyjnych wynikających z Dyrektywy 91/271/EWG (tzw. ściekowej) w zakresie redukcji ładunku zanieczyszczeń, w tym związków biogenych (związki azotu i fosforu). Do zadań tego priorytetu należeć też będzie ochrona wód przed zanieczyszczeniem na obszarach przyrodniczo cennych. Racjonalne gospodarowanie wodami dla zaspokojenia potrzeb społecznych, przemysłowych oraz rolniczych możliwe będzie dzięki optymalizacji wykorzystania zasobów wód podziemnych (w szczególności na obszarach wiejskich) oraz retencjonowaniu wody. W ramach priorytetu realizowane będą programy obejmujące przede wszystkim budowę i modernizację systemów kanalizacyjnych (oczyszczalnie ścieków,

sieci kanalizacyjne) oraz inwestycje obejmujące zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych. Ponadto, kontynuowane będą programy wspierające budowę indywidualnych systemów oczyszczania ścieków na obszarach nie objętych zasięgiem aglomeracji wyznaczonych dla potrzeb KPOŚK.

Gospodarka wodna

Wodochłonny przemysł i rozwój procesów demograficznych oraz naturalne warunki geograficzne i hydrograficzne powodują występowanie deficytu wody. Na południu naszego kraju występuje także znaczna zmienność przepływu wód w rzekach w czasie silnych opadów deszczu i przemieszczania znacznych ilości wód powodziowych stanowiących, m.in. spływy z terenów górskich. Wszystkie te czynniki utrudniają racjonalne gospodarowanie wodami, a stosunkowo mała pojemność retencyjna sztucznych zbiorników nie pozwala na skuteczne niwelowanie problemów wynikających z okresowych nadmiarów lub deficytów wód powierzchniowych.

W Polsce przewidywany wpływ zmian klimatu może ujawnić się głównie poprzez zmiany bilansu wodnego, szczególnie wzmożonego odpływu, zwiększonego parowania, pogorszenia jakościowego wód śródlądowych oraz wzrostu częstotliwości występowania ekstremalnych sytuacji hydrologicznych (susza i powodzi). Głównym celem planowanych zmian Prawa wodnego jest racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi wraz ze zwiększeniem stopnia samofinansowania gospodarki wodnej. Naczelnym zadaniem będzie dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne oraz zwiększenie retencji wodnej. Ważna jest też realizacja inwestycji w zakresie ochrony przeciwpowodziowej oraz innych obiektów hydrotechnicznych, z wykorzystaniem, gdzie jest to możliwe, ich potencjału energetycznego oraz wspieranie budowy urządzeń specjalistycznych związanych z utrzymaniem wód i urządzeń wodnych oraz dla potrzeb ochrony przeciwpowodziowej. Ważne jest także wspieranie działań o charakterze nietechnicznym, dotyczącym m.in. zwiększenia naturalnej retencji, budowy systemu wczesnego ostrzegania i prognozowania powodzi oraz zarządzania ryzykiem powodziowym, jak również prowadzenie kampanii edukacyjnych.

Zapraszamy na naszą stronę internetową www.nfosigw.gov.pl, a także do naszej siedziby w Warszawie.
Jesteśmy do Państwa dyspozycji.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
02-673 Warszawa, ul. Konstruktorska 3a
tel. (+48 22) 45 90 100, 370
e-mail: fundusz@nfosigw.gov.pl

Wydrukowano na papierze ekologicznym